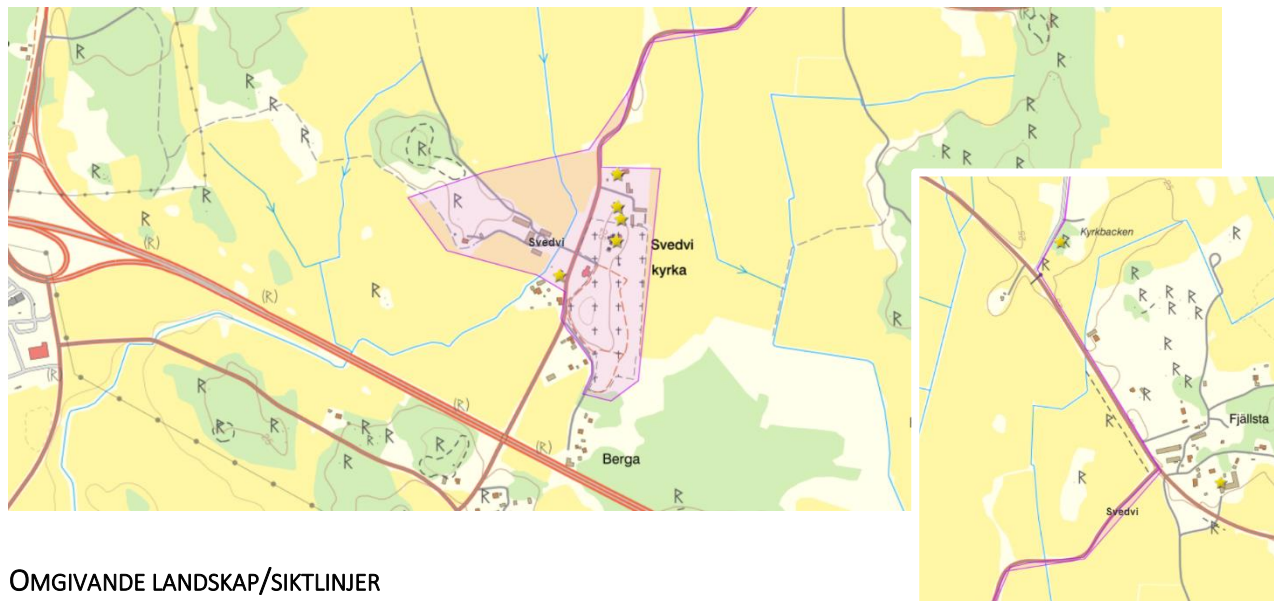

SVEDVI

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Svedvi socken ligger i Hallstahammars kommun centralt i Västmanlands län. Socknen utgörs i söder av öppna bördiga mälar-slätter och i norr av mer kuperade skogsbygder. Genom socknen i nordsydlig riktning löper den mäktiga Strömsholmsåsen. En utlöpare av åsen bildar en rad kullar i socknens östra del, där kyrkbyn ligger. Kyrkan är omgiven av fornfynd och ligger i ett område som troligen var en förkristen kultplats. Redan på 1600-talet försköts socknens befolkningsmässiga centrum västerut, till Hallstahammars och Trångfors bruk vid Kolbäcksån. Den utvecklingen förstärktes med 1800- och 1900-talens industrialisering, så att Svedvi kyrkby idag är en avsides och enslig miljö.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Strömsholmsåsen har varit en viktig förbindelseled. Längs den leder en väg som slingrande passerar Svedvi och vidare söderut mot byn Berga. Vidare mot söder har vägen och byn blivit avskurna av motorväg.

Norr om sockencentrat ligger ett impediment som i trakten kallas ”Kyrkbacken”, Först här kunde kyrkobesökarna se kyrkan på färden längs kyrkstigen norrifrån. Det var också först här man bytte till kyrkkälar. Även klockringningen började då kyrkföljet här blev synligt från kyrkan.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Den första kyrkan i trä kan ha byggts på 1100-talet. Efterföljande stenkyrka tillkom under 12–1300-talet. Kyrkan är placerad på en höjd och vägen passerar i väster. Norr om kyrkan ligger en gruppering av skolbyggnader från 1800-talet. En ny skolbyggnad från 1948 uppfördes och utgör idag byns norra gräns. Trots att flertalet av de sockengemensamma byggnaderna idag är rivna utgör fortfarande dessa byggnader större delen av sockencentrats bebyggelse. Flera av dem är idag i privat ägo. De utgör norra halvan av bebyggelsen medan den södra delen är privatbostäder från 1800- och 1900-talet. Här ligger den före detta lanthandeln.

Prästgårdens arrendebostad uppfördes 1937. På fälten väster om kyrkbyn ligger arrendet ekonomibyggnader samt en lantarbetarbostad.

GRÖNSTRUKTUR

Kyrkogården omges av en låg mur som kompletterats med häck. Den utvidgade kyrkogården omges av häck med stora klippta gräsytor. Omkring kyrkan, vid parkeringen och vid både de äldre och de yngre skolbyggnaderna står trädrader med bland annat björk och oxel. De före detta skolbyggnaderna omges av ett trästaket. Här finns rester av en trädgård med fruktträd. Norr om skolbyggnaden från 1948 står en samling högväxta granar.

BEBYGGELSE

Svedvis prästgård låg på höjden söder om kyrkan. Den äldsta prästgården var uppförd på 1600-talet. Den revs 1903 och en stor villa i nationalromantiks stil uppfördes på platsen. Klockarbostaden låg i anslutning till prästvillan. Bägge är rivna idag.

Närmast kyrkan i norr ligger två putsade skolhus från 1800-talet. Idag är de församlingshem respektive personallokaler samt vaktmästarkontor och lägenhet.

Vid vägen som passerar kyrkbyn ligger ett bårhus/gravkapell från 1981, med liggande grå panel och koppartak, ritat av Uppfeldt Wallerstedt arkitektkontor i Uppsala. Tidigare låg här ett kommunalhus, uppfört på 1920-talet som från 1976 fungerat som församlingshem.

Kyrkstallarna är rivna och låg längs byvägen där kyrkans parkering är idag. Sockenmagasinet från 1700-talet flyttades till Fjällsta gård på 1930-talet. En idag riven fattigstuga låg norr om kyrkan intill där vägen kröker sig not öst.

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja Kyrkan	12–1300-tal	
Prästgård	1600-tal	Riven 1903, ersatt av villa i nationalromantisk stil som revs på 1960-talet. Då hade prästen flyttat in till Hallstahammar. Vart?
Sockenstuga	1822 1920-tal	Flyttad. Stod norr om kyrkan, flyttades till Östtuna 1860-tal. 1920-tal: kommunhuset, användes för alla sammankomster. Ombildades sen till församlingshem.
Klockargård	1700-tal	Flyttad? Riven?
Fattigstuga	1670-tal 1877 1897 1932	Den tidigaste klar placering, troligen på allmänningen. 1877 Åsbacksstugan, riven 1897 i Brånsta komministergård (komministertjänsten indragen). 1932 Nibblegården i Hallstahammar
Ja Skolhus	1834 (Ö) 1867 (N) 1948	1834 Brunnsalongen från Tuna brunn flyttades och byggdes upp som första skolhus. Idag församlingshem. Utökades med ytterligare en byggnad 1867. Modern skola 1948
Tiondebod		Riven
Sockenmagasin	1700-tal	Flyttades 1930-tal till en gård i Fjällsta. Finns kvar.
Kyrkstall		Låg på parkeringen, rivet
Komminister/Kaplansbostad		Under 1700-talet och i början av 1800-talet fanns ett komministerboställe på gården Brånsta (idag

rivet och ersatt av vägmot)

Ja Arrendatorsbostad 1937

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350

1 Betydande värde som helhet

Yngre medeltid 1350–1550

o 2 Betydande värde i delar

1550–1760

3 Få betydande värden

1760–1860

1860–1920

1920–2000

o Blandad tidsperiod

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Sockengemensamma/kommunala byggnader hela norra delen av byn.

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, privata bostäder.

ATT TÄNKA PÅ

Fornlämningar är skyddade enligt 2:e kapitlet Kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Vart flyttade prästen på 1960-talet?

Vart är klockargården flyttad?

KÄLLOR

Ström, Krister (red.), *Tidernas kyrkplatser: 12 miljöer i Västmanlands län*, Västmanlands läns museum, Västerås, 1998

Kulturhistorisk karakterisering Svedvi kyrka, Västerås stift, 2005

Kulturminnesvårdsprogram för Hallstahammars kommun, 1985

Lantmäteriet, äldre kartmaterial, www.lantmateriet.se 2021-09-23

Svedvi kyrka med församlingshem, före detta skola till vänster.

Före detta skolbyggnad, idag kontor för Svenska kyrkan.

Före detta skolbyggnader med trädgård.

Bostadsbebyggelse söder om kyrkan, Före detta lanthandel intill vägen.

Före detta prästgårdens ekonomibyggnader.

Före detta skolbyggnad från 1948.

Före detta sockenmagasin på Fjällsta gård.

Kulle där de tidigare prästgårdarna låg, idag en del av begravningsplatsen.